

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21'60, polletna K 10'80, četrletna K 5'40, mesečna K 1'80; za Nemčijo celoletno K 26'40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36'—.

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inserati: enostopna petstvrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Štev. 279.

V Ljubljani, v petek dne 10. majnika 1912.

Leto II.

Ženska volilna pravica in razredni boj.

Ženstvo se je sklicevalo dolgo časa pri svojih zahtevih po volilni pravici na prirodno pravo. Ker je ženska človek kakor mož, zato mora imeti tudi enake pravice. Socialistično naziranje se upira takemu pojmovanju. Mnogo je ljudi, od katerih nima družba nobene koristi, ker ne delajo za družbo. Človek, ki živi v brezdelju, ki ne pospešuje razvoja družbe, tak človek je za družbo brez vrednosti. Človek ne prinaša družbi koristi, ker je človek, ampak šele tedaj, kadar posveča svoje delo za splošno človeštva. Ljudje, ki opirajo zahtevo pravic na rojstvo in posest, kakor n. pr. plemstvo, drugim, ki nimajo takih posebnosti, jih pa odrekajo, so cokile malo človeštva k osvobojevanju. Vsaka volilna pravica, ki ni splošna in enaka, je žalitev modernega pravnega čuvstvanja. Delavstvo zahteva vedno in povsod enako, splošno volilno pravo. Zahteva po ženski volilni pravici je šele tedaj dobila stvarno podlago, ko so ženske spoznale, da ni ta zahteva njihova prirodna pravica, ampak da jo smejo zahtevati, ker delajo. Utopija in hrepenenje posameznih je bila nekoč ženska volilna pravica, danes je bojni klic vesoljnega ženstva. Vsaka žena, ki skrbi za lastnim delom za svoj obstanek, mora zahtevati volilno pravo.

Z enako pravico hočejo žene tudi urediti svoje delovne razmere. Dokler ni žena navezana na lastni zaslužek, toliko časa ne občuti, kako slabe so delovne razmere. Nizka mezd, predolgi delovni čas, pomanjkljivo obrtno nadzornišvo, to vse so stvari, ki jo naravnost ne zadenejo. Takrat šele spozna izkoriščanje in ponižanje dela, kadar trpi zaradi tega. Nekaj jo boli, da bi izpremenila te razmere, želja po izboljšanju postaja resnejša. Na vseh koncih in krajih se zadeva ob ozke meje razredne države in tedaj postane zrela za spoznanje, da je današnji družabni red povzročitelj teh razmer. Življenske skrbi, drago stanovanje, nezadostna obleka jo spominjajo vsak dan, da živi v razmerah, ki so za človeka nevedne. Kadar pride tako daleč v svojem spoznanju, tedaj se tudi vprašuje; kako bi se rešila iz takega položaja. To ve, da se mora porušiti trila stavba današnjega razrednega gospodstva, in da je treba zgraditi novo, krepkejšo stavbo. Kako bo ustvarila novi svet, kako se bo sama pripravila, da bo koristna članica nove družbe, to so skrbi zavedne žene. Spoznava, da je najprimernejše orožje v političnem in strokovnem boju politična in strokovna organizacija.

Tega boja se ne more uspešno udeleževati, dokler je brezpravna. Proletarska žena ne more ojačiti bojne vrste svojega razreda, dokler nima vpliva na državo. Pravico do stavljanja ima žena, volilne pravice nima. Njeno orožje za politični boj je topo, brez osti.

Z ženskimi bojem za volilno pravo dobiva razredni boj novo, krepko izpodbudo. V razredni boj vstopajo sveže vrste. Doslej enostranska vzgoja ženstva se izpolnjuje, spoznanje se budi. Žene so vstopile v delavske boje vrste dela, ker je kapitalistični razvoj tudi ne potegnil v gospodarsko bedo. Priporiti si ne more politične pravice, zmago svojega razreda mora pospeševati, ako hoče živeti v boljšem svetu. Najprej si priborimo orožje, s katerim si bomo gladile pot, ki vodi k preobrazbi družbe.

Boj za žensko volilno pravico je nujna potreba za osvoboditev delavskega razreda.

Slovenske žene - proletarke pokažite v nedeljo, da niste zadnje izmed onih pogumnih zavodnih žen, ki so že spoznale važnost političnih pravic. Iz neplodne mlačnosti mora nastati sveto navdušenje, iz tope brezbržnosti veselo spoznanje. Nobena, ki občuti krivico današnje družbe, nobena, ki veruje v osvobojevanje izkoriščanih in brezpravnih, ne sme manjkati v nedeljo na

ženskem shodu

v areni „Narodnega doma.“

Poročila za strankin zbor naj se vpošljejo vsaj do 10. t. m. tajništvu izvrševalnega odbora na naslov uprave „Zarje“.

Ogrska volilna reforma.

Zelo raznovrstne vesti prihajajo iz Budimpešte. Gospod Lukacs ima očitno samo v sebi mnogo upanja, da se mu bo bolje godilo kakor grofu Khueni. Raznašalci vesti, ki opravljajo zdaj njegovo službo, slikajo položaj z najjasnejšimi barvami in govore tako kakor da ni v ogrskem parlamentu nobene opozicije več. Včerajšnji telegrami so trdili, da je Justh popolnoma zadovoljen z Lukacsem in da tudi Košutova stranka ne misli več na ostro opozicijo. Poročila za druge strani govore pač nekoliko drugače.

Nedvomno je doslej le to, da se je ogrski državni zbor odgodel, in sicer na nedoločeno dobo. To pomeni, da se hoče Lukacs pogajati s strankami. Ko je bila dovršena debata o njegovem imenovanju, bi bil moral ministrski predsednik povabiti zbornico, da nadaljuje zopet debato o brambni reformi, in Justhova stranka bi bila prisiljena nadaljevati obstrukcijo, ker ni doslej še nobenega sporazuma o volilni reformi. Lukacs si torej ni mogel pomagati drugače kakor z odgoditvijo zbornice, in ker ne ve, koliko časa bo treba, preden doseže sporazum — če ga sploh doseže — jo je odgodel na nedoločeno dobo.

Vprašanje je sedaj, kakšno stališče zavzame Justh pri pogajanju. Kar je doslej znano o Lukacsevih namenih, bi moralo pravzaprav odbiti Justha. Vodja radikalne meščanske opozicije je venomer trdil, da zahteva čisto splošno, enako in tajno volilno pravico; Lukacsevi načrti pa ne izpolnjujejo ne enega dela te zahteve. Njegova reforma priznava vsa mogoča načela, ali od vsakega načela uresničuje le tako majhen košček, da so vsa lepa načela ubita z izjemami. Število volilcev se ima zvišati na dva miliona in dvestotisoč. To je seveda veliko več kakor sedaj, ali splošna volilna pravica to ni, in enaka tudi ni. Tajno glasovanje se ima vpeljati v mestih, na deželi pa imajo volitve ostati ustnane. Po kakšnem sistemu se ima izvesti opeharjenje, še ni znano, jasno pa je, da ima Lukacs načrt opehariti par milijonov volilcev.

Kajpada — o tem ni dvoma, da je tudi Lukacseva volilna ideja »ohranitev zgodovinskega madjarskega značaja ogrske države«. Svojo reformo mora torej zveržiti tako, da ne bodo imele nemadjarske narodnosti enake volilne pravice z Madjari. Tudi javno glasovanje na deželi služi temu namenu v prvi vrsti, v drugi pa ima biti sredstvo vladne stranke. Ust-

mena volitev je najpoglavitejša opora volilne korupcije. Grof Andrassy je nekoč razložil volilno moralo madjarskih oligarhov tako, da je javno glasovanje potrebno, češ da sicer volilec lahko enemu kandidatu obljubi svoj glas, pa da da drugemu. Grof Andrassy si namreč misli: »Če sem volilcu plačal golaš, se moram tudi prepričati, če ga nisem plačal zastoni.« In Andrassy ni edini, ki tako misli na Ogrskem.

Če bi hotel ostati zvest sam sebi, bi torej moral Justh kratkoma odkloniti Lukacsevo reformo. Toda to je postalo zelo dvomljivo. Včasih je govoril kolovodja obstrukcije jasno in razločno: Splošna, tajna, po občinah izvrševana volilna pravica. Zdaj še govori o »demokraciji« volilni pravici. In Lukacs imenuje svojo reformo seveda tudi demokratično, zakaj beseda se ne more upirati, tudi če je zlagana.

Socialisti na Ogrskem bodo morali stati na straži. Vprašanje volilne reforme se je pač pomaknilo za nekoliko korakov naprej, odkar je izginil Khuen Hedervary; ali čimbolj se bo blizalo cilju, tembolj bo treba paziti, da ne utone v meščanskem kompromisu poštena pravica.

Socialno zavarovanje in kongres bolniških blagajn.

Peti kongres bolniških blagajn je soglasno sprejel sledeče resolucije:

Zoper skupnost rizika in zoper okrajne urade.

Jeseni 1911. poslanski zbornici nanovo predložena vladna predloga o socialnem zavarovanju je ostala v osnovnih in odločilnih točkah neizpremenjena. Dasi je bila v prestolnem govoru napovedana preosnova predloge o socialnem zavarovanju, upoštevajoča opravilne želje interesentov in izkušnje inozemstva, je vlada ponovila svoje prvotne predloge.

Zahtev, ki so jih na četrtim kongresu avstrijskih bolniških blagajn izrazili zastopniki bolniških blagajn, vladni načrt v glavnem nič ne upošteva.

Skupnost rizika.

Vlada hoče ohraniti skupnost rizika med delavskim zavarovanjem in zavarovanjem samostojnih, organizatorično spojitvi obe zavarovanji in dodeliti lokalne posle vsega socialnega zavarovanja okrajnim uradom. Zoper leto osnovno zlo predloge v socialnem zavarovanju in zoper resne opasnosti, ki izvirajo iz njega protestira peti kongres avstrijskih bolniških blagajn kar najodločneje.

Zastopniki bolniških bolniških blagajn niso nikoli dvomili o potrebi, da se uvede zavarovanje samostojnih, temveč so jo celo naglašali v času, ko vlada še ni mislila na uvedbo te zavarovalne panoge, ko je odločno oporekala izvedljivosti. Iz organizatorične in finančne spojitve delavskega zavarovanja in zavarovanja samostojnih pa preti obema zavarovalnima panogama težka nevarnost.

Delavsko zavarovanje za starost in onemoglost je finančno obremenjeno, ker kažejo do vlade same predložene številke, da se izdatki za rente samostojnih zavarovancev vsled neugodne starostne in nepoklicne sestave teh krogov ne bodo pokrivali s prispevki samostojnih. Nadalje je zavarovanje samostojnih, kakor so dognale parlamentarne razprave, na vzhodu in na jugu države sploh neizvedljivo, ker velik del samostojnih oseb v teh pokrajinah ni goden

za zavarovanje, t. j. ne more plačevati proračunanih prispevkov. Če državni zbor vzlic temu potrdi vladno predlogo, dobimo zakon, ki v nekaterih kronovinah sploh ne bo izvedljiv. Zavarovanje samostojnih se da v sedanjih razmerah kot obvezno zavarovanje uvesti le v tistih deželah, v katerih zmorejo samostojne osebe proračunane zavarovalne prispevke. Nadalje ni mogoče za vse teritorije in za vse skupine določiti enako višino rente. Na Dunaju in v drugih velikih mestih niti ubožna in meščanska oskrba večje podpore, kakor bi jih pozneje dajalo zavarovanje samostojnih; zgoditi se utegne, da bodo občine vštete starostno rento v ubožne in meščanske podpore in da samostojni vzlic mnogoletnemu vplačevanju ne bodo dosegli boljše starostne preskrbe, kot jo imajo sedaj.

Skupnost uprave.

Organizatorična spojitve delavskega zavarovanja z zavarovanjem samostojnih izrablja vlada za to, da odpravi vse vpliv zavarovancev, da napravi iz samouprave golo farso. Samostojni, ki jim je najvažnejše zadostna starostna renta, zadostne rente ne dobe, pač pa odločen vpliv na upravo delavskega zavarovanja. Smotrna uredba zavarovanja samostojnih je mogoča le tako, da se uvede ob sodelovanju obstoječih organizacij samostojnih popolnoma ločeno od delavskega zavarovanja in da je prirojena socialnim razmeram samostojnih.

Tudi organizacija delavskega zavarovanja za slučaj onemoglosti v vladni predlogi ni umno urejena. Vlada predlaga za vsa državo ustanovitve invalidne blagajne. Neglede na velike razlike socialnih razmer prete samo v jezikovnem oziru upravi državne blagajne hude težave. Odgovornost predrejenih upravnih instanc bi bila znatno zmanjšana, reševanje rentnih zahtevkov bi se izdatno zavleklo. Predlagani deželni uradi niso nič drugega kot zbori volilnih mož za načelstvo državne invalidne blagajne, delokroga nimajo v najvažnejših upravnih zadevah nobenega. Naravna posledica bo: večna vojna deželnih uradov z državno blagajno za kompetenco. Nazadnje nastane razmerje, da bo v vsaki deželi samostojna upravna korporacija državne invalidne blagajne; ampak odgovornosti za finančni učinek odredb deželnega urada ne bo.

(Dalje prih.)

Ljubljana in Kranjsko.

— Javen ženski shod bo v nedeljo ob 3. popoldne v areni »Narodnega doma.« Ta shod zasluži vso pozornost ljubljanskega in okoličanskega delavstva, zakaj ženska organizacija in ženska volilna pravica sta tako važna predmeta, da se morajo ne le vse zavedne ženske, temveč tudi vsi moški zavedni delavci zanimati zanje. Uspehi proletariata so močno odvisni od tega, na kateri strani stoje ženske. To so klerikalci davno ugenili, dasi je po njihovih naukih ženska slabše, manj vredno bitje. »Žena ima molčati v cerkvi,« prava katoliška postava; žena je po katoliških nazorih vir vsega greha; o ženi so se oficijelno prepričali, če ima dušo ali ne. Kljub temu se klerikalci trudijo na vse kriplje, da bi pridobili ženske, in če jih imajo, jih drže kakor s kleščami in z železnimi vijaki. Četudi nimajo ženske skoraj nobene volilne pravice, jih vendar obletavajo ob volitvah fajmoštri in kaplani in posvetni klerikalni agitatorji še bolj kakor moške. Ženam hodijo po-

EMILE ZOLA:

Rim.

»Pa kardinal Sanguinetti?«

»Jezuit, jezuit! Da se razumeva: Bil je, pa ni bil več, pa je zdaj nedvomno zopet jezuit. Sanguinetti je koketiral z vsako silo. Dolgo so mislili, da se ogreva za spravo svete stolice z Italijo; potem se je položaj poslabšal, pa je zopet mogočno nastopil proti uzurpatorjem. Prav tako se je večkrat sprl z Levom XIII., pa se z njim pobotal in zdaj se diplomatično vaze in ne izstopa. Z eno besedo: On pozna le en cilj — to je tiara; toda to kaže preveč očitno, in tak kandidat se obrabi. Ta hip pa je videti, da se vodi ves boj le med njim in Bocanero. Zaradi tega se je pobotal z jezuiti, izrablja njih sovraštvo do svojega tekmeča, pa računa, da bodo podpirali njega, ker se bodo hoteli izogniti onemu. Smatram jih za preveč zvipte, pa dvomim, da bo tako; zaščitniki tako izpostavljenega kandidata ne bodo marali biti. On, strastni in prevzetni vrtoglavec, pa ne dvomi, in ker je v Frascati, kakor pravite, sem pričrpan, da se je takoj, ko je zvedel o papeževi bolezn, požuril zaradi kakšnega taktičnega smotra, in se tam zaprl.«

»No, pa papež sam, Lev XIII?«

Don Vigilio se je trenotek obotavljal. Nalaho so mu trepetale trepalnice. »Lev XIII? Jezuit, jezuit! O, saj vem! Pravijo, da je na strani dominikancev, pa če že tako hočejo, imajo prav; sam misli, da je ves poln njihovega duha, spravi je svetega Tomaža zopet v veljavo, na njegovi doktrini je obnovil zopet ves duhovni nauk. Ali človek je lahk jezuit tudi nehoti in nevedoma; sedanjji papež bo najslavnejši primer. Studirajte njegova dejanja, premislite vsa njegova politiko: V njej najdete izhlapevanje in delovanje prave jezuitske duše. To prihaja odtod, ker je nevedoma že ves prepojen, ker prihajajo vsi

vplivi, ki učinkujejo nanj posredno ali neposredno, s tega ognjišča. Zakaj mi ne verjamete? Ponavljam Vam: Vse so osvojili, vse vsesali — Rim je njihov od najnižjega pisarja, gor do Njega svetosti.«

Govoril je dalje in na vsa nova imena, ki jih je navajal Pierre, je odgovarjal s trmastimi, blaznim klicem: »Jezuit! Jezuit!« Bilo je, kadar da ne more biti cerkven človek sploh nič drugega več, da izraža resnico te trditve duhovništvo, ki je prisiljeno, da živi v dobrih razmerah z novim svetom, če hoče rešiti svojega Boga. Junaška doba katoličanstva je minila; zdaj more živeti le še z zvižnostjo in lo-kavostjo, le še s koncesijami in s prilagoditvijo.

»In ta Paparelli — jezuit, jezuit!« je nadaljeval don Vigilio, instinktivno je znižal svoj glas. »O, to je strašni, skromni jezuit, jezuit najodurnejše vrste, vohun in skaza! Prisegel bi, da so ga posadili sem, da pazi na Njega eminenco, in le videti je treba, s kakšno genialno vdanostjo in zahrbtnostjo izpolnjuje svoj nalog: Le njegova volja velja, le onemu odpira vrata, ki mu je všeč, svojega gospodarja rabi kakor svojo lastnino, pritiska na vsak njegov sklep, izkratka: Polagoma, od ure do ure ga je osvajal, dokler ga naposled ni dobil v posest. Da, ta enostavni, neznačni duhovnik, ta nosilec vlečke, ki nima druge službe, kakor da sedi liki zvest pes ob nogah svojega kardinala, ki pa ga v resnici vlada in ga goni, kamor hoče — to je žuželka, ki osvaja levo, to je neskončna malenkost, ki gospoduje nad neskončno velikostjo. — Oh, jezuit, jezuit! Varujte se ga, kadar gre s svojim velim, nagubanim svetohlinskim obrazom v svojem krilu brezglasno mimo Vas! Poglejte, če ni skrit za vrati, v omari, pod posteljo. Pravim Vam, požrli Vas bodo, kakor so požrli mene, in nakopali Vam bodo tudi mrzlico, tudi kugo, če ne pazite!«

Pierre se je nenadoma ustavil pred duhovnikom. Izgubljal je tla pod nogami. Strah in srd sta ga popolnoma premagala. Po vsem tem morajo biti vendar resnične vse te prečudne povesti. In zakaj bi ne bile resnične?

»Ali tedaj mi vsaj svetujte!« je vzkliknil. Prav zato sem Vas nocoj prosil, da bi prišli k meni, ker ne vem več, kaj naj počnem, ker čutim potrebo, da se mi pokaže prava pot.«

Obmolnil je, in gnan od prekipevajoče strasti je jel zopet tekati semintja.

»Toda ne, ničesar mi ne recite. Konec je, odpotoval bom. Ta misel me je obsla že enkrat, ali v strahopetni uri: hotel sem izginiti, vrniti se domov, da bi mirno živel v svojem kotu. Če pa grem zdaj, odidem kot maščevallec, kot sodnik, in iz Pariza zakličem v svet, kaj da sem videl v Rimu, kaj so tukaj napravili iz Jezusovega krščanstva, povem, da se Vrtikan razpada v prah, da se širi iz njega mrtvaški duh, da se neumno motijo oni, ki upajo, da pride še kdaj preporod moderne duše iz te grobnice, kjer počiva trohnoba stoletij... O, ne umaknem se, ne podvržem se! Svojo knjigo obranim z novo, in jamčim Vam, da napravi ta po svetu nekoliko hrupa, zakaj to bo mrtvaško zvonjenje umirajoče vere, katero je treba hitro pokopati, da ne zastrupe njeni ostanki narodov.«

To je presegalo razumevanje don Vigilija. V njem se je zopet vzbudil italijanski duhovnik s svojo omejeno vero, s svojim nevednim strahom pred novimi idejami. Uplašen je sklenil roke.

»Molčite, molčite! To je vendar bogoskrunstvo! In naposled vendar ne morete oditi, ne da bi še enkrat poizkusili videti Njega svetost. On sam je suveren. Vem, da boste osupli — ali pater Dangelis Vam je dal s svojo porogljivostjo še edini dobri svet: Poišcite zopet monsinjora Nanija, zakaj le on Vam odpre vartikanska vrata.«

»Kaj? Naj sem odšel od monsinjora Nanija zato, da se vrnem k monsinjoru Naniju? Kaj naj bi s to igro? Naj li mirno prenašam, da me imajo za žogo, ki jo mečejo loparji drug drugemu? Norčujejo se iz mene!«

Upehan, ves iz sebe, je Pierre padel na stol nasproti abbéju, ki se ni zganil. Vsled predolgega bdenja je bil don Vigilio ves prsten; roke so mu neprenehoma podrtavale. Dolg molk je nastal. Potem je dejal don Vigilio, da ima še eno misel; znan je bil nekoliko s papeževim spovednikom, jako preprostim frančiškanskim patrom, pa bi mu ga lahko priporočil. Morda bi mu ta pater vzlic svoji enostavnosti lahko kaj pomagal. Saj je bilo treba le poizkusiti. Zopet je nastal molk. Pierre je upiral prazni pogled brez misli v steno, in naposled je razložil staro sliko, ki ga je prvi dan, ko je prišel, tako globoko genila. Polagoma se mu je kazala v blede luči svetilke jasnejša in jasnejša, pa se je oživljala kakor živo vtelesenje njegovega slučaja, njegovega brezkoristnega obupa na pragu, pred trdno zaklenjenimi durmi resnice in pravice. Oh, kako podobna mu je bila ta izgnanka, ta vdano ljubeča ženska, katere obraza ni bilo videti, ki se je, iltheča v svoje lase, pred neusmiljeno zaprtimi vrati, na stopnicah te palače zgrudila v svojih bolečinah! V preprosto platno zavita trepeče od mraza, pa ne izda svoje skrivnosti, svoje nesreče ali krivde, ne silne bolesti svoje zapuščenosti. On pa ji je podal svoj lastni obraz za temi obličje zakrivajočimi rokami; postala mu je sestra kakor vsa uboga bitja brez doma in zaščite, ki se jočejo, ker so gola in sama, ki obrabljajo svoje pesti v trudu, da bi izsilile pot preko sovražnega praga ljudi. Nikdar je ni mogel pogledati, ne da bi jo obžaloval; ta večer pa ga je genilo nad vse, ker jo je vedno srečaval neznano, brez imena in vendar okopano v najbridkejših solzah, pa je nenadoma vprašal don Vigilija:

Da bi zidarjem škodovali, so uporabili naša rodnijska vsa sredstva. Ker ni bil dosti plačal obrekovalce, se je podal v okolico sam dr. Rybář in ta se je na shodih lagal o sovraštvu socialistov do Slovencev, o našem nasprotstvu do slovenskih šol. Rybář smo odgovorili, kako se spodobi, in ga postavili na laž. Ker to ni bilo dovolj, so hoteli operirati za lepo našo domovino, z regnikoli, s sotozami in drugimi mamljivimi sredstvi. In to tudi ni pomagalo, ker to ni kar je zadostovalo za agitacijo v starem veku, pač ne more zadostovati sedaj, ko se je ljudstvo kulturno precej povzdignilo. Sedaj nadejamo, da bo ljudje gonjo. In zidarji so dobro pripravljeni, da odbijejo tudi ta napad narodne gospode na delavske koristi. Brez sramu in brez bojazni, prepričanjem, da vrše pošteno, delavstvu koristno delo marširajo zidarji naprej po dosedanjih poti. Uspehi jim je zagotovljen!

Vestnik organizacij.

Kovinarji imajo v nedeljo 12. t. m. ob pol 10. do polne mesečni shod v salonu pri Levu v Marije Terezije cesti. Dolžnost vsakega kovinarja je, da pride na shod, na katerem se pomenuje o naraščajoči krizi v kovinski industriji na Kranjskem. Odbor.

Delavsko gibanje.

= Gibanje čevljarških pomočnikov v Ljubnu. V ponedeljek dopoldne so se vršila pogajanja med čevljarškim pomočniki in mojstri. Navzdač je bil tudi obrtni nadzornik Pallos. Dogovor se je delno sporazumel. O drugih točkah se bodo pogajanja nadaljevala. Upati je, da čez nekaj dni prične pomočniki zopet z delom.

= Odpust delavcev. Iz Kindberga poročajo: Centralna direkcija alpske montanske družbe na Dunaju je odredila, da se odpusti približno 100 delavcev iz tovarn v Aumühlu. Večje število odpuščenih delavcev bodo sprejeli v Donawitzu. Odpust delavcev prizadene veliki meri tudi bližnje trgovce. Ko so bile v Aumühlu v polnem teku, je bilo tam zaposlenih okoli 1000 delavcev. Po sedanjem odpustu bo ostalo le še 400 delavcev.

= Občinska uprava in preskrbovanje mleka. Mestna uprava v Stuttgartu se je resno lotila dela, da preskrbuje prebivalstvu dobro mleko. Mleko, ki je kot živilo neprecenljive vrednosti, se je v zadnjem času silno podražilo. Da bi se še bolj ne podražilo, je mestna uprava v Stuttgartu sklenila pogodbe z dobavitelji mleka in prodaja mleko skoraj za lastno ceno. Dosele dobiva uprava vsak dan 600 litrov mleka. Mleko oddaja dobrotelnim zavodom, tovarnarjem in delodajalcem, ki oddajajo mleko svojim delavcem in delavkam. V najkrajšem času bo mestna uprava sklenila nove pogodbe in bo razpolagala z večjo množino mleka.

= Šesturni delavnik. V resoluciji, ki so jo sprejeli delavci pri majski slavnosti v Londonu, je med drugimi točkami tudi zahteva po šesturnem delavniku. V seji, dne 28. aprila, ki jo je imel komite za majsko slavnost, so predlagali zastopniki načelstva angleške socialistične stranke in londonskega strokovnega kartela, da se opusti zahteva po šesturnem delavniku, in se naj manifestira pri majski slavnosti le za osemurni delavnik. Soderug Hunter Watts, član načelstva socialistične stranke, je povdarjal, da ne gre samovoljno zavreči mednarodnega sklepa. Temu nasproti so trdili za narodnega sklepa. Temu nasproti so trdili zastopniki strokovnih organizacij, da ni treba izpolnjevati mednarodne enakomernosti do pipo, ker je vzlic temu človek lahko dober inčernacionalist. Mnogo organiziranih delavcev je že doseglo osemurni delavnik, drugi delajo že manj kakor osem ur na dan. Zaostale industrijske panoge, bi se le potem povzdignile, ako bi se določila nova pravila, ki odgovarjajo kapitalističnemu razvoju dežele. Končno je bilo sklenjeno z večino glasov, da se vztraja pri zahtevi po šesturnem delavniku.

= Strankin zbor italijanske socialne demokracije. V plenarni seji je sklenilo strankino načelstvo, da se skliče strankin zbor 29. in 30. junija, ter 1. in 2. julija v Reggio Emilia. Dnevni red je tak, da se bo naslanjala diskusija v splošnih vprašanjih na konkretne dogodke in v zvezi s poročilom strankinega vodstva, parlamentarske frakcije in centralnega glasila »Avanti«. Potem se bo razmotiralo vprašanje o volilnem programu in volilni taktiki, o izpremenjenih organizacijskih pravilih. Nato bodo volitve strankinega vodstva in glavnega urednika »Avantija«. Strankino vodstvo je izpremenilo določbe glede na volitev delegatov, ki so velike važnosti. L. 1908. je bilo sklenjeno, da sme vsaka sekcija izvoliti le one sodruge za delegate, ki so organizirani v svojem okraju. S tem so hoteli preprečiti, da bi oni sodruzi, ki slučajno stanujejo v bližini kraja, kjer se vrši kongres, ne nabirali mandatov in splošno so hoteli povišati garancije, da bodo delegati nastopali v smisli sekcije, ki jih je poslala. To omejitev pri volitvi delegatov je sedaj odstranilo strankino vodstvo, kar pomenja brezdvomno veliko taktično prednost za skrajne reformiste, ker se vrši zbor v Reggio Emilia, ki je glavno taborišče te struje. Strankino vodstvo je tudi organizacijska pravila zelo izpremenilo. Med izpremembami je predlog, ki določa, da mora biti vsakdo, ki želi kandidirati v državni zbor ali mestno upravo, 5 let organiziran v stranki.

ZADNJE VESTI.

TRAMVAJSKA STAVKA V PULJU.

Policijski napad in bitka.

Pulj, 9. maja. Snoči je policija z nerodnim in provokatoričnim postopanjem izzvala velike nemire in brez vzroka provzročila pravo bitko. Zaradi znanega postopanja tramvajске družbe proti uslužbencem, ki so praznovali 1. majnik, je organizacija sklicala shod v Delavski dom. Udeležba pa je bila tako velikanska, da je bila dvorana veliko premajhna, in tudi na vrtu ni zadostoval prostor. Zaradi tega se je sklenilo, da se napravi shod na prostem nasproti Delavskemu domu. Soderugi Lirussi, Podgornik in Pirc so se namestili pred kavarno, ki je v pritličju Delavskega doma, odkoder je pregled preko vsega niže ležečega trga. Komaj je začel poslanec Lirussi govoriti, je prišel policijski svetnik Osti in razpustil shod, ne da bi se bil le poskušal informirati, zakaj se govori na prostem. Obenem se je pojavil mačan oddelek redarjev, ki so takoj začeli razganjati ljudstvo, dasi se je množica sama pripravljala na razhod. Medtem se je čulo, da je komisar dejal, da se v dvorani lahko zboruje. Zdoneli so klici: V Delavski dom. Množica se je obrnila proti Delavskemu domu, ali naenkrat je naletela na policijski kordon, ki je gonil ljudstvo dol proti Porta Aurea. Enem udelu se je posrečilo, da je prišel skozi kordon v Delavski dom. Tedaj pa so policisti z golimi sabljami udrli za njimi. V dvorani je bilo tudi mnogo žensk in otrok. Ne oziraje se na to, so policisti mahali s sabljami

okrog, hoteli izgnati ljudi iz dvorane. Obenem je dal policijski svetnik Osti nalog, da se siloma izprazni trg pred Porta aurea. Neki kinematograf v bližini je bil pozvan, da takoj zapre, ravno tako kavarna »Minerva«. Ker je bila kavarna polna ljudi, ki so hoteli še plačati, se ni mogla hipoma zapreti. Tedaj je udrila policija in tudi kavarno po sili izpraznila. V Delavskem domu je bilo mnogo oseb ranjenh, med njimi tudi dva policista, mnogo drugih ljudi je bilo poškodovanih vsled gnječe. Okrog trideset oseb je policija aretirala; večino so morali takoj zopet izpustiti. Policija je tudi Delavski dom zaprla in odnesla ključje. V ulici Sergia je policija zaprla še dva kinematografa, ki sta bila polna ljudstva. Do polnoči je bilo mesto kakor v obsednem stanju. Povsod so lazile patrulje, in če so bili kje trije ljudje skupaj, so jih že razganjale.

Generalna stavka.

Pulj, 9. maja. Ker se je pogajanje s tramvajsko družbo zaradi onih 34 uslužbencev, ki so bili zaradi praznovanja 1. majnika odpušteni, razbilo, so zastopniki delavskih organizacij sklenili priporočiti delavcem splošno stavko. To se je imelo zgoditi na snočnem shodu. Jasno je torej, zakaj je policija tako brutalno postopala in preprečila shod.

Delo ustavljeno.

Pulj, 9. maja. Po vseh večjih podjetjih je delo ustavljeno. Tudi v mestni elektrarni se ne dela, dasi so organi komisarja barona Goriztija žugali delavcem, da bodo odpušteni. V pekarnah se peče kruh samo za bolnišnice.

Nervozna policija.

Pulj, 9. maja. Nekatere delavske skupine so tupatam prigovarjale trgovcem, naj zapro prodajalce. Policija je ves dan lovila te »puntarje«. Nekatere je zasačila in jih aretirala.

Pogajanja.

Pulj, 9. maja. Soderug Lirussi je bil dopoldne pri okrajnem glavarstvu zaradi splošne stavke. Izjavil je, da bo delavstvo mirno, če ne bo provocirano kakor snoči. Sicer pa bodo zaupniki sklepali o vsem, kar je potrebno.

Zastraženi zavodi.

Pulj, 9. maja. Elektrarno, plinarno, tramvajске remize straži policija in vojaštvo. V mestu je mir.

STAVKA KROJAČEV V TRSTU.

Trst, 9. maja. Stavka krojačev je končana. Delodajalci so sprejeli nekatere zahteve delavcev glede mezde in dovolili tridnevni dopust na leto. Stavkujoči so pa tudi odnehali od nekaterih zahtev.

DRŽAVNI ZBOR.

Grajalni odsek.

Dunaj, 10. maja. Včeraj so bile neskončne razprave zaradi afer, vsled katerih je bil skličen grajalni odsek. Ob 11. dopoldne se je odsek sešel in razun opoldnevnega odmora je zasedal do osmih zvečer. Zaslíšaval je predlagatelje in obdolžence, ločene po strankah. Potem se je predsednik odseka baron Fuchs trudil, da bi pripravil nasprotnike do kakšne poravnave. Drugi člani odseka so ga podpirali v tem. Opoldne so predložili posameznim strankam načrte izjav, ki naj bi jih podali udeleženci. Proti tem izjavam so pa nekateri prizadeti deli podali ugovore. Popoldne so bili vsi predlagatelji in vsi obdolženci skupaj povabljeni na posvetovanje, ki je trajalo do večera. Sporazum se še ni dosegel.

Bosanski odsek.

Dunaj, 10. maja. Bosanski odsek državnega zbora je včeraj sprejel vse predloge, ki se nanašajo na aneksijo. Za poročevalca je določen posl. Redlich. Sklenilo se je, da se otvori debata o vseh državnopravnih, političnih, gospodarskih in prometnih vprašanjih, ki so v zvezi z Bosno in Hercegovino ter podatki zbornici primerne predloge.

Proračunski odsek.

Dunaj, 10. maja. Proračunski odsek je sklenil izvoliti pododsek, ki ima izdelati novo pogodbo z Donavsko parobrodno družbo, da se nadomesti Weisskirchnerjeva pogodba.

IZPOR PREDILNIH DELAVCEV.

Solidarnost podjetnikov.

Opava, 10. maja. Izporu v bjalskih predilnicah so se pridružili včeraj vsi podjetniki izven delodajalske organizacije, tako da je poskočilo število izprtih delavcev na 8000.

POVODNJI.

Na Solnograškem in Tirolskem.

Dunaj, 10. maja. Vsled neprestanih nalivov je na mnogih krajih Tirolske, Vorarlberške in Solnograške povodenj. Inmoška mestna dela Hötting in Mariahilf sta deloma pod vodo. Blizu Saalfeldna in St. Johanna na Tirolskem so valovi podli mostove državne železnice. Promet med Maishofenom in Kitzbüchlo se je prekinil. Več krajev, med njimi Mittersill, Maishofen in Leogand so preplavljeni, več drugih krajev, med njimi B l u d e n z in S c h w a z sta v nevarnosti. Kitzbühel, 10. maja. Pri B r i k s e n u v dolini so vsi hudourniki prestopili bregove. Občina Straß je poplavljen. Državna cesta je močno poškodovana. V Kirchbergu je voda odnesla most.

Na Bavarskem.

Monakovo, 10. maja. Neprenehoma prihajajo od vseh strani južne Bavarske poročila o povodnjah, ki so napravile mnogo škode. Vsled povodnjah so se morali ustaviti železniški promet med Zellom in Wörglom, mednarodni vlaki vozijo od Kufsteina čez Bavarsko na Solnograško. Če ne prenehajo nalivi in kopnenje snega, se je bati katastrofe kakor leta 1899.

ABSOLUTIZEM NA HRVAŠKEM.

Zagreb, 9. maja. Pisačić, ki je vsled zadnjih nemirov v Zagrebu, zbežal pred zasledovanjem policije v Sp. Stajersko in je bil tudi več časa v Ljubljani, se je hotel vrniti v Zagreb. Pripeljal se je iz Dunaja, odkjer ga je opazoval detektiv. Ko je izstopil v Zagrebu, so ga aretirali takoj na kolodvoru. Kakor zločinca so ga gnali na magistrat, kjer so ga zaslišali.

šali S prihodnim vlakom se je moral v spremstvu detektiva odpeljati v Sisek. Tukaj so mu zapretili, da ga zapro, ako ne zapusti Hrvaške. Zagreb, 9. maja. Volilci volilnega okraja Valpova so svoj čas vložili pritožbo zoper okrajnega predstojnika Petrika, ker je odklonil kandidaturu dr. Lorkovića. Okrajno sodišče v Eseku je že določilo dan obravnave, a je potem odgodilo razpravo. Sedaj pa je okrajno sodišče pritožbo popolnoma zavrnilo. Okrajnega predstojnika Petrika je imenoval Čučaj za vladnega komisarja v Požegi.

Zagreb, 9. maja. Pred kratkim je sodišče odredilo novo razpravo proti bivšemu poslancu Štefanu Radiću, ki je bil obtožen javnega nasilstva. Razprava bi se morala vršiti v Osijeku kamor je tle dni prišel višji državni pravdnik Accurti, ki je dobro znan še iz veleizdajniškega procesa. Accurti je tudi pregledal akte v zadevi kapl. Čokovića, ki je baje iz prižnice hujškal ljudi proti obstoječim razmeram. Ne ve se še, ali bodo izročili Čokovića zagrebskemu sodišču, ki je v tem slučaju edino kompetentno, ali bo pozvano osješko sodišče.

Opatijo, 9. maja. Tukaj je imelo razupni sestanek 20 bivših saborskih poslancev, pripadajočih hrvaški stranki prava. Poslanci so se posvetovali o korakih, katere je treba storiti, da se pospeši rešitev hrvaškega vprašanja. Stranka prava bo začela veliko akcijo, katere se ne bodo udeležili le njeni poslanci, temveč vsi jugoslovanski politiki. Konferenca je poslala brzojavno zahvalo dr. Šusteršiću, da jo sporoči članom hrvaško-slovenskega kluba. Sestanka se ni udeležil niti en dalmatinski pravaš.

NASILSTVO V PRUSKI ZBORNICI.

Policija zoper socialističnega poslanca.

Berlin, 9. maja. V pruskem deželnem zboru se je primeril nezaslišani slučaj. Predsednik Erifa je dal socialističnega poslanca Borchardta, ki je junkerski kliki že davno trn v peti, s policijo odstraniti iz dvorane. Med reakcionarno večino deželnega zbora in socialistično frakcijo je že davno skrajno napeto razmerje. Tolpa junkerjev ne more preboleti, da so si socialisti sploh priborili vstop v deželni zbor in se tresejo za svoje sedeže, če bi prišlo do poštene volilne reforme, ki jo zahteva socialna demokracija. Enkrat si je drhal izkušala pomagati s tem, da je kratkoma razveljavila socialistične mandate. Razume se, da se je napetost vsled takih lopovščin še bolj povečala. Sedanji predsednik zbornice se vede slično kakor paša in danes se je v slepi strasti tako spozabil, da je zagrešil navaden zločin.

O seji je poročati:

Nadaljuje se razprava zakona o »utrditvi posesti v jezikovno mešanih krajih«. Tako se oficijelno imenuje zakon proti Poljakom.

Danski posl. Kloppenberg pravi: Morali bi biti pasji narod, če bi hoteli trpeti tako zatiranje. Izjemni zakon prinese le nesrečo, Nemcem pa ne bo prav nič pomagal.

Nacionalni liberelec Schifferer pravi: Razprava je pakazala, da bo zakonski načrt sprejet. Državni vladi se zahvaljujemo, da bo zakon veljaven tudi za Slezvik-Holsteinsko. (Pasja hvaležnost!) Protinemški elementi se družijo s socialnimi demokrati, ker so oboji enako sovražni pruski državi. (Živahni medklci pri socialnih demokrati.)

Predsednik kliče poslanca Borchardta (socialista) na red in mu žuga, da ga izžene.

Borchardt: Protestiram proti temu postopanju. Vi imate z vsemi člani te zbornice enako ravnanje.

Predsednik prekine sejo. Ko jo zopet otvori, izjavlja: »Ker se poslanec Borchardt ni pokoril mojemu pozivu, ga moram dati po sili odprviti iz dvorane«.

Slugi ukazuje predsednik: »Pokličite policijskega lajtnanta!«

To se izvrši.

Predsednik: »Prosim Vas, gospod lajtnant, da odstranite poslanca, ki Vam ga označi sluga (!), siloma i zdvorane in preprečite njegov povratek!«

Policijski lajtnant pristopi k Borchardtu in ga pozove, da zapusti dvorano.

Posl. Hoffmann (soc. dem.): Hura! Hura! Hura!

Posl. Borchardt (lajtnantu): Izročam Vam kazenski zakonik, ki določa, da se kaznuje nasilna odstranitev s petimi leti ječe.

Lajtnant: To mi je znano. Prosim, da slušate moj poziv.

Posl. Borchardt: Temu pozivu se prostovoljno ne pokorim. Upozarjam Vas še enkrat, da zagrešite zločin z mojo odstranitvijo.

Lajtnant: Pozivljam Vas drugič, da zapustite dvorano.

Posl. Borchardt: Tega ne storim.

Lajtnant: Pozivljam Vas tretjič, da zapustite dvorano, sicer moram rabiti silo.

Posl. Borchardt: Ne, ne storim tega!

Pred posl. Borchardtom sedi soc. posl. Leinert. Policisti zahtevajo od njega, da jim napravi prostor, da pridejo do Borchardta. Seveda Leinert to odkloni. Policisti nato siloma odstranijo Leinerta. Potem zgrabijo policisti poslanca Borchardta in ga siloma odvedejo.

Posl. Hoffmann (soc.): Sramota za pruski parlament! — — —

Razprava zakona o razlastitvah v jezikovno mešanih krajih se zaključuje; načrt se odkaze proračunski komisiji.

Nato sledi prvo čitanje zakona o železniškem posojilu.

Ko naznanja predsednik otvoritev razprave, se

vrne Borchardt

v zbornico. V dvorani je nemir.

Predsednik: V zbornici vlada velik nemir, ker se je poslanec Borchardt vrnil na svoj prostor. Pozivljam zopet poslanca Borchardta, da zapusti dvorano.

Ker Borchardt zopet ne stori tega prostovoljno, pride zopet policijski oficir s štirimi stražniki, ki drugič po sili odvedejo Borchardta.

Posl. Hoffmann: Prusija, ki prednjači na Nemskem!

V zbornici se razvija živahna razprava o poslovniku: Posl. Borchardt posluša z galerije za časnika.

Posl. Leinert protestira, da je bil siloma odstranjen s svojega prostora. Ta napad policajev je žalitev moje osebe, pravi, in infamna žalitev zbornice.

Predsednik: Jaz nisem ukazal stražnikom, da odstranijo posl. Leinerta z njegovega sedišča.

Posl. Leinert: Obžalujem, da nisem bil oborožen tisti hip, ko sem bil napaden, da bi se bil mogel braniti infamnega omejevanja svojih ustavnih pravic. Predsednik bi bil lahko preprečil ta sramotni prizor.

Predsednik: Prepovedujem si vsako kritiko.

Posl. Leinert: Če nas predsednik ne brani proti žalitvam, se moramo sami braniti.

ITALIJANSKO-TURŠKA VOJNA.

Turška zmaga na Rodu?

Carigrad, 9. maja. Namestnik na Rodu je brzojavil, da so Turki porazili Italijane. Notranji minister je dobil preko Marinara vest, ki potrjuje turško zmago. Poročilo so nabili na porti pri uredništvih turških listov ter je zbudilo povsod navdušenje zmagooslavje. Neki list poroča podrobnosti. Boj se je začel včeraj popoldne. Turki so obkolili Italijane in jih napadli od treh strani z veliko silo. Italijani so se umaknili. Turške izgube so razmerno majhne. Turki so baje zaplenili tudi več topov. Pomožna akcija italijanskega brodogoja je bila nezmogljiva, ker ladje vsled plitvega morja ni so mogle v zadostno bližino. Turške čete štejejo obenem z domačini več tisoč mož. Turki so bili baje že preje računali z možnostjo italijanskega napada na Rod pa so se preskrbeli z municijo in zavarovali dohode v gore. Turške čete na Rodu so najbolje čete. V bitki je baje padlo 1000 Italijanov, prav toliko je bilo vjetih.

Italijanski demanti.

Rim, 10. maja. »Agenzia Stefani« poroča iz Roda: Turška vlada razširja vsakovrstne vesti o dogodkih na otoku, zlasti daje bilo vjetih 1000 Italijanov in prav toliko usmrčenih v boju in da je italijansko brodogoja zapustilo Egejsko morje. Ta poročila so tako otročja in smešna, da jih niti demantirati ni treba.

Dardanele se odpro.

Carigrad, 10. maja. Pristaniški kapitanat je izdal odlok o vožni skozi Dardanele, da se preprečijo nesreče. Tostran Dardanel je baje okoli 200 ladij, onostran 100. Vsaka ladja dobi številko, ki označuje datum njenega prihoda. Vožnja se izvrši v skupinah po štiri ladje s polurnim premorom. Kdor se ne ravna po teh določilih, se kaznuje z globo. Razentega je kapitan odgovoren za vsako ladjo. Ladje onostran Dardanel morajo počakati, da odplovejo ladje tostran Dardanel. Vožnja je določena na čas od 8. zjutraj do 6. zvečer, tako da lahko odplove vsak dan 60 ladij.

Tripolis — peklo.

Milan, 10. maja. Poslanec de Felice, tripoliški korespondent Secola, je naslovil na tripoliškega poveljnika odprto pismo, v katerem najhujše obtežuje vse tripoliško podjetje, kar je tembolj značilno, ker je bil de Felice doslej zagovornik tripolitanskega pustolovstva. De Felice imenuje Tripolis peklo in izjavlja, da so zgrešene krvave žrtve italijanskega ljudstva. Svojo obtožbo ponovi v parlamentu.

Italijansko brodogoja.

Carigrad, 10. maja. Sabah poroča, da je 15 italijanskih bojnih ladij včeraj plulo mimo zaliva Kasandre.

Izgon Italijanov.

Carigrad, 9. maja. Ministrski svet je sklenil, da izžene Italijane iz vsega s m i r s k e g a v i l a j e t a. Italijanom se dovoli 14dnevni rok. Smirnske oblasti so že bile izgnale nekaj Italijanov.

Zaprto podjetje.

Milan, 10. maja. Italijanska vlada je odredila, da se zapre v Carigradu podružnica rimske banke.

Hudomušni Arabci.

Rim, 10. maja. Blizu Derne je bombardirala italijanska bojna ladja »Aetna« arabske naselbine, ker so bili Arabci sprva Italijane izvabili na pogajanja, češ da se udajo, a čez nekaj časa so izginili in se niso prikazali več.

TURČIJA.

Posojilo.

Carigrad, 10. maja. Opcijska pogodba z otomansko banko glede na posojilo 10 milijonov funtov je definitivno sklenjena. Banka je že izplačala državnemu zakladu milijon funtov predujema.

Preprečen atentat.

Carigrad, 10. maja. Oblasti v Ohridi so dobile obvestilo, da so bolgarski četaši položili pod most na progi Ohrida-Monastir dinamit, ki naj bi eksplodiral v hipu, ko bi se peljal čez most vlak z reformno komisijo in notranjim ministrom. Oblasti so poslale vojake, ki so našli pod mostom sedem kilogramov dinamita in električno netilo. Osem sumljivih oseb so prijeli.

AVTOMOBILSKI APAŠI

Pariz, 9. maja. Policija ne more dobiti anarhističnega morilca Billa, najbrže je zbežal z avtomobilom. Pariška policija ima pri lovu za zločinci ščit iz jekla, ki ga nosijo na lakti. Ščit je tako visok kakor policist. V očesni višini je majhna odprtina, skozi katero vidi in meri.

MAROKO.

Sultan.

Pariz, 10. maja. »Agence Havas« poroča: Maročanski sultan je preložil svoje potovanje do prihoda generala L y a u t e y a.

Splošen upor?

Madrid, 10. maja. »Imparcial« poroča iz Ceute, da je na pragu splošen upor Maročanov proti Francozom.

SOLSKI OTROCI ZBORUJEJO.

London, 9. maja. Prihodnje dni pride 300 dečkov in deklic iz vseh delov Angleške v Winchester h kongresu, kjer bodo izrekli svoje mnenje o vzgoji in izobrazbi mladine. To je prvi kongres, ki ga imajo šolarji.

DEŽELA OFIR.

Berlin, 9. maja. Znani učenjak dr. Frobenius se je vrnil v Berlin. Potoval je poldrugo leto po Afriki v znanstvene namene. Po velikem naporu je prodril do kraja, kjer naj bi bila svetopisemska dežela Ofir. S seboj je prinesel mnogo najdnin, ki spričujejo, da je res razkril deželo Ofir.

KUGA NA KITAJSKEM.

Berlin, 10. maja. »Lokalanzeiger« poroča iz Henghonga, da se bubonska kuga kljub odredbam angleških oblasti neznansko širi. Doslej je zbolelo 800 oseb, od teh jih je 650 umrlo.

POVODENJ OB MISISIPIJU.

50 milijonov dolarjev škode.

Washington, 10. maja. Uradniki poljedelskega ministra cenijo vsled povodnji na poljih povzročeno škodo na 50 milijonov dolarjev. Vlada skrbi za 117.000 oseb z obleko in hrano.

Vsem organizacijam.

Izvrševalni odbor poziva vse strankine organizacije (izvzemši podružnice kranjske zveze »Vzajemnosti«), da pošljejo nemudoma strankinemu blagajniku svoja letna poročila za minulo leto. Obenem se naznanja, da je z novim letom prevzel posle strankinega blagajnika sodrug dr. Jos. A. Tomšič, do katerega naj se odloži izvrševalni odbor.

NOVICE.

* **Buržvazni naraščaj.** »Vossische Ztg.« poroča o nevarnih izgrelih studentov v Göttingenu. Na monumentalnem vodnjaku so odbili ribam glave. Razbili so več napisnih desk nad prodajalnami. Velika izločna okna prvih trgov so razpraskali z diamanti. Štirje študenti so oddali na osebni vlak tri ostre strele, ki so vsi zadeli vagon. Alarmirali so požarno brambo brez potrebe. Nadebudnim mladeničem so že na sledu.

* **Spomenik kitajski revoluciji.** Kitajci postavijo v spomin revolucije spomnik, ki ne bo spominjal njihovih potomcev le na oni veliki dogodek osvobodjenja, ampak ki bo obenem kazal, kako se Kitajci praktični. Še nobenega dela človeških rok niso Kitajci tako občudovali, nego mogočni železniški most, ki je zgrajen čez reko Hvangho. Ko je šel Juanšikaj proti Vučangu in je bilo treba zapreti pot proti jugu, se je marsikdo bal, da bo general Li razstrelil most. A niti Juanšikaj, niti Li, nista mislila na to, da bi podrli delo, ki so ga občudovali Kitajci kot svetovni čudež. Spomenik revol. most med Hanjangom in Vučangom. Most bo služil pešcem, vozovom in železnici. Širok bo 24 metrov in bo imel osem oddelkov. Dva sta namenjena za železnico, dva za električne vozove, dva za navadne vozove in dva za pešce. Most se bo vzdigoval 40 metrov nad Jangtzejem, tako da bo mogla tudi najvišja ladja pluti pod njim. Most bo opt na obeh straneh na vrhova, okolo katerih je bilo v času revolucije več odločilnih bitk. Med obema hriboma je reka široka 1 kilometer, torej bo most še nekoliko daljši. Most, zgrajen na kraju krvavih bitk, je spomin revolucije.

Št. 13192.

Razglas.

Po naročilu c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 18. aprila t. l., št. 8372 se opozarja prebivalstvo mesta Ljubljane, da je letos takozvano hroščevo leto.

Podzemeljski ogrei rjavega hrošča so napravili zadnja leta po nasadih, njivah, travnikih, vrtovih, gozdih in vinogradih veliko škodo, ker so izpodjedali korenine; zdaj pa objedajo hrošči mladozelenela drevesa, rastline trte, zlasti pa sadno drevje ter pokončavajo vse bodoče pridelke.

Zato je v živo korist ljudstva, da pokončuje rjavega hrošča z vso silo in na vse načine. Najlažje se pokončujejo hrošči v zgodnjih jutranjih in dopoldanskih urah, dokler še ni gorkega solca in dokler sede hrošči leni po vejah in rastlinah.

Ob tem času je najuspešneje otresati jih v rjuhe ter jih zmetati v vreče, ki naj se na to pomešani z neugašenim apnom namočijo ali skuhamo in posuše na solncu. Na ta način pokončani hrošči so tečna piča perutnini.

Opozarja se prav posebno, da je treba hrošče pokončavati najbolj prve pomladne tedne, ko začno letati in pa ko nehajo frčati, ker je tedaj med njimi največ babic.

Deželni odbor plača stroške za neugašeno apno in njegovo vožnjo ter daje prispevke za rjuhe in vreče, ki so za nabiranje rjavih hroščev potrebni.

Račune je predložiti mestnemu magistratu do konca junija t. l. da jih odpošlje deželnemu odboru.

Ljubljansko prebivalstvo se pozivlja v lastnem interesu, da pomaga pokončavati škodljivega hrošča in da k temu poslu navaja in vzpodbuja tudi mladino.

Mestni magistrat ljubljanski

dne 25. aprila 1912.

Zupan:

dr. Ivan Tavčar, l. r.

kot železniški most je znamenje nove dobe in ker veže bregova Jangtzeja, je simbol zedinjenja južne in severne Kitajske.

* **Žrtvi zrakoplovstva.** Dne 7. t. m. zjutraj je treščil v Berlinu iz višine 100 metrov nürnberški aviatik Hans Bachmayer in obležal mrtev. — 19letni aviatik Albrecht, ki se je bil 6. t. m. ponesrečil na letališču pri Anversu, je 7. t. m. umrl na anverski kliniki.

* **Beli marmor.** Srbski kralj Peter bo dal zgraditi na gori Oplenac krasno cerkev in belega marmornja, kamor bodo pokopavali člane iz kraljevske hiše. Umestnejši bi bil marmor s krvavordečimi progami.

* **Priča brez ovratnika.** Neki gostilničar v Jeni ni nosil nikdar ovratnika, a druga njegova obleka je bila vedno zelo čedna. Ako je bil doma, ali če je šel k kaki slovesnosti, ali na izprehod, nikdar si ni nataknil ovratnika. Pred kratkim je bil zaslišan pred sodnijo kot priča. Prišel je seveda tudi brez ovratnika. Sodniki so strogo premerili predznega človeka, ki si upa na tak svet kraj brez ovratnika. Najprej so ga opozorili, da je prisega sveto dejanje in da je dolžnost vsake priče, da pride k takemu dejanju v dostojni obleki. K dostojnemu oblačilu pa spada tudi ovratnik. To je bil strog ukor! Ali sodnikom se je zdelo, da morajo ta ukor še s kaznijo krepko podpreti — obsodili so gostilničarja na tri marke globe, zaradi nedostojnosti pred sodiščem.

* **Kako znajo zavijati.** Vsem je še v živem spominu, kako so vojaki pobili več sto mirnih delavcev v lentskih zlatih rudokopih v Sibiriji. V ruski dumi je izjavil minister za notranje zadeve, da so bili delavci nahujskani, da je imel mezdni boj politično ozadje in da so delavci imeli orožje. Vse to so bila podla zavijanja in zavedne laži. Minister je trdil, da je bivši poslanec v drugi dumi, Batošov, ki je izgnan v Sibirijo, hujskal delavce zoper vojakke. Sedaj pa je dobila duma brzoglavke, ki jasno dokazuje, da je bil Batošov v času krvavih izgrediv 800 km oddaljen od krvavega pozorišča. Dalje je trdil minister, da je bilo 3000 delavcev oboženih s palicami in kamenjem, ter da so se navadili na vojaštvo. Obširno poročilo, ki ga je poslal inženir Tulčinski, izrecno povdarja, da ni bil niti en delavec obožen. V prvem poročilu je bil vrinjen stavek, ki je govoril o oboženih delavcih. Ali ta stavek je bil napisan na prošnjo orožniškega častnika Treščenkina.

* **Novi škandal v ameriški industriji za konzerve.** Ameriški industriji za mesne konzerve se obetajo novi škandali. Na zahtevo senatorja Nelsona je parlamentarna komisija započela preiskava zoper konzervne fabrikate. Nelson dolži konzervne tovarne, da se igrajo neverjetno lahkomišelnost s človeškim življenjem in jim očita enako nesnago kakor svoj čas pisatelj Upton Sinclair.

* **Pizanski stolp.** Takoj ko se je zrušil sv. Marka stolp v Benetkah, je italijanska vlada poverila posebni komisiji nalogo, da preišče stanje višjega stolpa v Pizi. Komisija je dognala, da se je stolp od l. 1817 nagnil za 5 in pol milimetra na meter višine. Vzrok, da se stolp nagiba ni v tem, da se udaja temelji; podzemeljski viri odjedajo zemljo okolo temelja in so največja nevarnost za stabilnost stolpa. Tudi poters l. 1846 je po mnenju komisije močno nagnil stolp. Neposredne nevarnosti, da bi se stolp zrušil ni, vendar pa komisija priporoča, da se stolp vsaka štiri leta natančno preišče in da se zamaše izvirk, ki izpodjedajo temelji.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarja.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

? Kateri

kavini pridelek naj kupim? Izbira je v resnici težka, — kajti toliko ponudb človeka naravnost zbega!

Kaj rabite Vi, gospa sosedu? — Jaz? — Jaz sem in bom ostala pri preizkušenem

pravem: **Francovom: pridelku za kavo s kavinim mlinčkom;**

od tega zadostuje: manjša: množina; on povzroči najlepši, zlatorjav, čisti zvorek, toraj močno, slastno kavo!

2 kleparska pomočnika

sprejme takoj pod zelo ugodnimi pogoji **Jožef Hutter v Kočevju, Dolenjsko.**

Dva vajenca

se sprejmeta v kovačnico za izdelovanje vozov pri **Matiji Terlep, Sp. Šiška, Sv. Jerneja cesta 38.**

Ali sem „Zarja“ že pridobil novega naročnika?

Poslano.

Delavske zadruga za Trst, Istro in Furlanijo

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

VIII. zadružno leto.

5364 članov

Mesečni izkaz.

Blago razdeljeno članom:

Doba 1910.—1911:		1911.—1912:	
Julij	kron 83578-77	kron	85989-77
Avgust	" 78953-25	"	83176-99
September	" 80491-27	"	93174-89
Oktober	" 93785-93	"	99190-41
November	" 88512-12	"	98484-55
December	" 96725-68	"	109368-77
Januar	" 87554-59	"	110449-27
Februar	" 83685-07	"	104572-98
Marc	" 88966-95	"	120015-59
April	" 96225-46	"	125516-95
kron 878478-89		kron	1029940-17

Podpora vdovam in bolnim članom: V dobi od 1. julija do 30. aprila se je razdelilo bolnim članom, vdovam in sirotam 7259-26 kron podpore.

Dividende:

Do 30. aprila se je izročilo članom na račun dividend od dobe 1910.—11. blaga za vsoto 7612-88 kron, odpotujočim članom v gotovini 105-56 kron, in pridržalo na račun zadružnega deleža kron 6612-48, skupaj kron 14330-92.

Trst, 30. aprila 1912.

Senčnat vrt in velik salon.

Vljudno naznanjam slav. občinstvu, da sem prevzela 6. maja staroznano

„Perlesovo restavratorstvo“.

Kuhinja izborna. Vina pristna. Vedno sveže pivo. Kava, čaj in razne žgane pijače.

Sprejemajo se abonente na hrano.

Gostilna je odprta vsak dan ob 5. uri zjutraj.

Za obilen obisk se vljudno priporoča

Ivanka Matjan, restavraterka.

Zaprto kegljišče in velik prostor za balincanje.

Francosko žganje „Diana“

je najbolje domače sredstvo

dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni gospoda Gabriela Piccoli in pri gosp.

Franc Babič, Berjak & Šober, Viktor Cantoni, B. Čvančara, L. Češnovar, Marija Jemec, Ivan Jelačin, A. Jerše, Anton Kanc, Lod. Kotnik (Šiška), J. Krivic, Ant. Krisper, Leskovic & Meden, Antonija Mehle, Tomaž Mencinger, Josip Mihelič, J. Oblak, V. Perdan, V. Petričiča nasl. J. Samec, Ivan Pintar (Šiška), J. Rosshäupl, A. Stacul, A. Sušnik, A. Šarabon, F. Sark, M. Spreitzer, Franc Terdina, J. Vodnik (Šiška) pr Konsumnem društvu za Ljubljano in okolico.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 8 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.
Pirnat, Kolodvorska cesta.
Zupančič, Kolodvorska cesta.
Blaž, Dunajska cesta.
Sterkovič, Dunajska cesta.
Fuchs, Marije Terezije cesta
Tivolj, na žel. prel. pri Nar. domu.
Šubič, Miklošičeva cesta.
Senk, Resljeva cesta.
Kanc, Sv. Petra cesta.
Treo,
Kušar,
Podboj,
Bizjak, Bahoričeva ulica.
Remžgar, Zelena jama.
Svetek, Zaloška cesta.
Sešark, Selenburgova ulica.
Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.
Pichler, Kongresni trg.
Ušeničnik, Zidovska ulica.
Kleinstejn, Jurčičev trg.
Wisiak, Gospodska ulica.
Stiene, Valvazorjev trg.
Košir, Hilserjeva ulica.
Sušnik, Rimska cesta.
Klanšek, Tržaška cesta.
Elsner, Kopitarjeva ulica.
Blaznik, Stari trg.
Velkavrh, Sv. Jakoba trg.
Kustrin, Breg.
Sever, Krakovski nasip.
Državni kolodvor.
Križaj in **Kotnik**, Šiška
Ljkar, Glince.
Jezeršek, Zaloška cesta.

Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

Wolfova ulica št. 3, II. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2%. Sprejema vloge na tekoči račun. Posojuje na osebni kredit in zastave, vredn. listine, hipoteke itd.

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.